

**HAMLET İSAXANLI:
“ZİYALI DA GÖZLƏYİR,
GÖRSÜN HÖKUMƏT ONA NƏ VERƏCƏK...”**

(İxtisarla)

Əvvəlki görüşlərimizdən bilirsiniz, bizim klubun üzvləri hər görüşə həyəcanlanan xanımlar deyil. Bu dəfə isə vəziyyət fərqli idi. Üçümüzdü də əcaib həyəcan bürümüşdü. Biz qadınlar üçün gözəl görünmək çox vaxt istəmir. Çətini özün haqda bir-iki nüansı bilməkdi, 15 dəqiqə bəsdir ki, ilk görüşdə kimisə valeh edəsən. Amma bir də var valeh olduğun insanla görüşəcəksən... Bu, çox da alışmış olduğumuz hal deyil. Belə olanda bütün qadınların əl-ayağı bir-birinə dolaşır.

Görüşəndə məlum oldu ki, kinoşünasımız Aygün Aslanlı saçındakı rəngi almaq üçün onları düz üç dəfə rəngləyib, müəllimimiz Səbinə Gözəloya üstündəki qoxusunu yaratmaq üçün dörd parfümü bir-birinə qatıb. Özümü isə heç demirəm. Həyatımda ilk dəfə böyük bir güllü seçib, amma necə istifadə edəcəyimi bilmirdim. Gah olmayan saçlarıma taxır, gah da əlimdə tuturdum. Bu vaxt qonağımız qapıda göründü və mən güllü saçımdan sürüşdürüb sinəmə yapışdırdım. Niyə?

Bilmirəm... Keçək qonağımıza. Lent.az-ın budəfəki qonağını təqdim etmək üçün bir kəlmə bəsdir: Cənab xarizma Hamlet İsxanlı. (Hələ də kimliyini bilməyən varsa, google-dan yardım istəsin, mən izah

edəcək durumda deyiləm). Bu elə bir həyəcandır ki, ofisiyantımızı belə bürüyüb. Özünü itirib onun çayını gəlməzdən öncə süzüb. Biz qonağın çayını təzələyirik, o isə bizimlə tanışlığa başlayır:

- Deməli, sənın adın Aygündür. Harda işləyirsən?

- Kinoşünasam. “Fokus” kino jurnalına yazıram...

- Yaxşıdır... kinolar çəkmirik, amma jurnalımız çıxır...

- Bəli. Analitik jurnaldır, satışda olmur... İldə üç-dörd dəfə çıxır. Həm o qədər maliyyə vəsaiti yoxdur, həm də müntəzəm çıxması üçün Azərbaycan filmində o qədər hadisə baş vermir.

- Son film –“Sübhün səfiri” bir az hay-küy doğurdu, ciddi tənqidlər də oldu. Bu haqda yazdı-nızımı?

- Bəzi filmlər var ki, deyirlər niyə yazmırsız... Məsələn, mən Eldar Quliyevin “İstanbul reysi” filminə baxanda Yılmaz Güneyn “Yol” filmi yadıma düşdü. Yazıda da “Yol” filmi haqda yazdım. Çünki adam nə qədər Azərbaycan filmləri haqda eyni şeyləri yazar? “O zəifdir, bu yoxdur”. Bir dəfə də Rüstəm İbrahimbəyovun “Kabusun gözü ilə” filmi haqda elə yazmışdım. Filmə baxdım və “əgər o Kusturitsa kimi etsəydi” deyib, başlayıram Kusturitsanın filmlərindən danışmağa. Balansı tapmaq çətindi. “Sübhün səfiri” filmi haqda yazsaq, “Cavid ömrü” filmi haqda yazdıqlarımızı təkrarlamalı olacağıq.

- Mən hər iki filmin yaradıcı heyətini yaxşı tanıyıram deyə nümayişdən öncə baxmışdım. Mənə ssenarini oxumağa da göndərmişdilər.

Ramiz Həsənoğlu ilə də çox yaxınıq. Demişdim ki, film yaxşı çıxsın, qonaqlığı mən verəcəm. Film çəkildi,

getdik baxdıq...

Söz vermişdim axı, qonaq çağırıdım. Dedim ki, Axundov çox böyük və mürəkkəb adamdır. Hərə onu bir cür görür, bu da Sizin görüşünüzdür, təbrik edirəm. Məncə Axundov başqa cür insan idi. Axundov Azərbaycan mədəniyyətində çox böyük hadisə olub...

-İndi sənınlə tanış olaq, sən Səbinə oldun, hə?

- Bəli. Müəlliməm...

(Müəllimlik haqqında müzakirə başladı...Vacib saydıqlarımız məsələlərə təsir edə bilirikmi?!)

- Kolleqamızsən ki. Deməli prezident yanında təhsil komissiyası var idi, mənə də çağırıdılar. Dedilər: istəyirik sən də üzv olasan. Dedim: axı mən həmişə təhsil sistemi, hökumətin təhsil siyasəti haqda tənqidi yazılar yazıram. Dedilər: sizi ona görə dəvət etmişik ki, hamısı hökumət adamı, nazirlərdi, içlərində bir nəfər də xalq adamı olsun. İndi səni də bu layihəyə, “Qadın

klubu”na dəvət ediblər ki, bir nəfər xalq adamı olsun, jurnalistlər kimi önyarqılı olmasın.

Mən təhsil komissiyasının hər toplantısında ciddi şəkildə çıxış edirdim və bir çox fikrimi də dinləyirdilər. Xeyli şeyləri dəyişdirə bildik. Məsələn, bir şənbə günü təcili çağırıldı ki, çox ciddi məsələ ilə bağlı danışılacaq. Deyildi ki, ölkəmizdə rus dilinə münasibət çox pisdi, ona görə də gərək biz bu sahədə əsaslı bir qərar qəbul edək. Rus dilisiz yaşamaq mümkün deyil, orta məktəblərdə rus dilinin çəkisini artırmaq. Hökumət məmurları dillənmir, axı, nə desinlər? Gərək rus dilinə ayırdığın saati ya riyaziyyatdan, ya da ana dilindən kəsəsən. Buna görə də hamı susub. Dedim: olar mən bir az etiraz edim? (onsuzda mən çox zaman etiraz edirdim). Dedim: Bernard Şounun misalı olmasın, rus dilinin ölməsi haqda şayiə bir az şişirdilib. Ölməyib, yaşayır, amma zəifləyib. Bunun da təbii səbəbləri var. Rusiya nə vaxt iqtisadi, mədəni cəhətdən inkişaf etsə, cəlbedici ölkə olsa, yenə onun dilinə maraq artacaq. Amma indi bütün dünya ingilis dilində danışır. Onu da düşünməliyik, biz isə burda toplaşmış rus dilinin dərdin çəkirik, Azərbaycan dilindən isə danışmırıq. Biz birinci Azərbaycan dilindən, onun tədrisi, təbliği və yüksəlmə yollarından danışmalıyıq, sonra dünya dillərindən. Əgər bir qərar qəbul etmək istəyiriksə o zaman deyək “Azərbaycan və dünya dillərinin inkişafı”. Məsələ də eləcə qaldı...

Beləcə cənab xarizmanın monoloqu və üç pərəstişkar. O danışır, biz dinləyirik, o soruşur, biz cavablandırırıq. Söhbətinin cazibəsindən kimsə onu kəsib, suala keçmir(kiçik və ehtiyatlı replikalar xaricində; bütövlüyə xələl gətirməmək üçün replikalari gətirmirik)... Danışa-danışa (və bizim istəyimizlə) gəlib çıxır Ziyalılar Forumunun yaranmasına:

- Biz Rafiq Əliyevlə çoxdan tanışdıq. Çox vaxt da aeroportlarda görüşürük. Rafiq müəllim deyir ki, çox vaxt təyyarədən düşəndə deyirəm görüm Hamlet müəllim burdadırsa söhbət edək. Növbəti aeroport görüşlərinin birində ziyalılar, cəmiyyət, mədəniyyət, elm haqda xeyli söhbət etdik. Qərara gəldik ki, Bakıya çatandan sonra oturub bu söhbəti yaxşı davam etdirək. Etdik də. Mənim ideyam bundan ibarət idi ki, Azərbaycanda elm dəhşətli dərəcədə zəifləyir. Elə mədəniyyətin, təhsilin, ziyalılığın zəifləməsinin təməl səbəbi (səbəblərindən biri) elmin zəifləməsidir. Ona görə də dedim ki, elmin tərəqqisi üçün bir şey edək, təşkilati işlər görək. Razılaşıdıq. Rafiq müəllim dedi ki, həm də cəmiyyətdə bir hadisə baş verəndə münasibət bildirərik. Dedim: təbii ki, onsuz da bildiririk. Amma məqsəd siyasi fəaliyyət deyil, elm siyasətidir, elmi fəaliyyətimizin dünyaya çıxarılması, dünya elm və sənətindən xəbərdar olmaq, vahid dünya elminə (və sənətinə) töhfə verməyə çalışmaqdır. İkinci dəfə biz daha iri tərkibdə görüşdük, dörd nəfər idik, Vaqif Səmədoğlu ilə Rüstəm İbrahimbəyov da əlavə olunmuşdu. Bu görüşdə isə ümumi məsələlərlə yanaşı

siyasətdən çox danışıldı. Mən dedim ki, prinsipə hər adam siyasətlə məşğul olur. Amma elm sahəsində ciddi, beynəlxalq səviyyəli bir fəaliyyətimiz yoxdur. Gəlin o sahəni dirçəldək. Mən bunu istəyirəm. Dedilər: o da olsun, bu da.

Üçüncü görüşümüzə gördüm ki, burda elmdən söhbət getmir. Artıq görüşə siyasətlə məşğul olan adamlar gəldilər. Demirəm siyasətlə məşğul olmayacaq və heç kim hökuməti tənqid elməsin. Əksinə, tənqid üçün doğrudan da o qədər səbəb var ki. Amma mənim əsasən siyasətlə məşğul olmağa və bunu elmlə, sənətlə məşğul olma vaxtının hesabına etmək həvəsim və arzumu yoxdur... Məsələn, bilirsiniz ki, mənim hökumətlə heç bir bağlılığım yoxdur, heç vaxt da hökumət vəzifəm olmayıb və hökumətdən də heç nə ummamışam. Tam səmimi deyirəm, çox böyük təkliflər də olub (bunu bilənlər də var), getməmişəm, çəkinmişəm. Çünki mən azadlığı, sərbəstliyi çox sevirəm. Hökumət də, onu tənqid etdiyimi bilə-bilə heç vaxt məni düşmən hesab etmir, bilir ki, heç bir iddiam yoxdur. Tənqid edəndə də nəse istəyirəm deyə yox, vəziyyətin yaxşı olmasını istəyirəm deyə deyirəm. Gördüm ki, bu qurum siyasi quruma çevrilir, bəlkə də bəziləri öz acığını çıxır, mən bu işdən soyudum.

Nəhayət, mənim istədiyim qurumu yarada bildik. İndi bir akademiya təşkil edirik. Məqsədımız Azərbaycanda qərb sayacağı akademiya yaratmaqdır. Sovet sayacağı yox. Təsisçi olaraq beş nəfərlik, ikisi Amerika, biri Türkiyə, ikisi isə Azərbaycan vətəndaşdır. Amerika vətəndaşı olanlardan biri Lütfi Zadədir, digəri bəlkə Lütfi Zadədən də məşhur bir türkdür – çağdaş mikro neyroçərrahiyyənin atası hesab olunan Mahmud Qazi Yaşargildir. Türkiyənin yaşayan ən böyük tarixçisi Halil İnalçık, Azərbaycandan isə bəstəkar Arif Məlikov və mən. Başqa qoşulmaq istəyənlər də var. Bizim ideyamız bundan ibarət oldu ki, təsisçilər bu gün siyasi fəaliyyətlə məşğul olmayan, dövlət vəzifəsi, dövlətlə birbaşa bağlılığı olmayan və müxalifət partiyasında fəaliyyət göstərməyən adamlar olsun. Tam neytral elm və ya sənət adamı ki, kefləri nə istəyir açıq danışa və qərar qəbul edə bilsinlər.

Müstəqil qalmaq çox çətindir. Sənin hər hansı dövlət vəzifən varsa, artıq məhdudluğun var.

İndi xeyli imkanlar var ki, insanlar hökumətsiz də gözəl işlər görə bilsin. Amma yenə də hamı hökumətə baxır. Hamı deyir ki, bizim əvəzimizə bunu hökumət verir, adı da, maaşı da, təhsili də, tibbi xidməti də. Hətta xalqın ziyalıları da gözləyir görsün hökumət ona nə verəcək. Dövlətin qiymətini gözləmək zəiflik əlamətidir. İnsanlar 70-80 il yaşayır, gecə-gündüz titrəyir ki, görən hökumət mənə filan adı, filan ordeni verəcəkmi? Verildəndən sonra da başlayır böyük təşəkkürlər... İnsanlar özlərini asılı vəziyyətə salıblar. Ona görə də müstəqil qala bilmirlər. Sovetdən qalan hökumətdən asılılıq mentaliteti bu şəkildə davam edir. Siz isə çox gəncsiz, fərqli düşünə bilərsiniz.

Mənim bir tanışım var idi, bir müddət deputat olmuşdu, sonra seçilmədi. Seçkilər ərafəsində çox

qəmli səslə zəng etdi ki, təcili yanına gəlməliyəm. Qanı qaralmış gəldi ki, indicə mənə xəbər gəldi, mənə seçməyəcəklər. Dedim: lap yaxşı, sərbəst adam olacaqsan. İstedadlı adamsan, indi sərbəst yaradıcılıqla məşğul olacaqsan. Dedi: zarafat edirsən? Mən elə bilirdim ki, mənə ömürlük seçiblər. O qədər öyrəmişəm ki, aeroportda mənə ayrı cür xidmət etsinlər, pasportumu ayrı cür versinlər, səfərlərim çox olsun, kiminsə işini düzəldim, buna görə əlavə maddi təminat gəlsin... İndi mən neyləyəcəm? Sənə baxma, sən əvvəldən sərbəst olmusan, öz işini qurmusan. Sənə, mən indi dövlətdən hansı vəzifəni istəsəm yaxşı olar?... İnsan belədir, onun dəyişməsi mümkün deyil.

İnsanlar özləri sərbəst olmağa çalışmalıdır. Gürcülər Qafqazda ən mübariz və azadlıq sevər xalq olublar. Hələ sovet vaxtı gürcü dilinin konstitusiyada ana dili yazılması üçün üsyan etdilər. Onlarda sərbəstlik əmsalı yuxarıdır, içlərində asılılığın yaratdığı gərginlik nisbətən azdır, tarixən elə gəliblər. Bizdə isə bu mənada tarixən gərginlik çox olub. Çünki şahlıq dövründən təzəcə aralanmışıq, sonra xanlıqlar, sonra isə Rusiya padşahına uyğunlaşmağa başladığımız. Bizdə həmişə o uyğunlaşma prosesi olub. Çox istedadla uyğunlaşırıq.

Deyirsiniz bəs nə edək, mane olurlar...Adamlar söylərini birləşdirsə yaxşı olar. Siz, məsələn, bir reklam şirkəti qursanız və hökumətə də dəhşətli bir zərbə vurmasanız, sərbəst adam olacaqsınız. Amma gedib dövlətin bir qəzetində işləyəndə içindəki arzularını boğmalı olacaqsan.

Öz işinizi qurun, amma ekstremist olmayın. O reklamın içində dövlətə ziyan vurmayın, siyasətə qoşulmayın, işinizi inkişaf etdirin ki, güclənəsiniz...

Cənab xarizma monoloqu bitirir. Bununla da söhbətimizin tanışlıq hissəsi başa çatır. Bizə hobbilərindən danışır:

- Həyatında ciddi bir uğurun olmayanda hobbi ilə, əsas işindən kənar maraqlarınla rahat məşğul olmaq olmur. Gərək iç rahatlığın olsun. Riyaziyyat mənim sənətim olub. Ömrümü (xüsusilə gənclik və orta yaş dövrümü) onunla olmuşam, onu sevmişəm. Ona borcluyam ki, tanınmışam, dünyanı onun sayəsində gəzmişəm. Ömrüm boyu da hobbilərim olub. Hobbilərimlə - ədəbiyyat, poeziya, tarix, fəlsəfə, şahmat, futbol, səyahət ilə ruhum dincəlib. Bunların hamısından ləzzət almışam.

Və gəlirik əsas məsələyə:

Vüsəli: Qadınlar elmlə məşğul olan kişini daha çox sevirlər, yoxsa...

Aygün: Qadın fanatlarınız çoxdur?

- Olur... Həmişə olub, pərəstişkar da olub, tərsinə də olub. Bu gün də kifayət qədər e-maillər alıram, simpatiyalar görürəm, hiss edirəm. Adamın adamdan xoşu gələr...

Səbinə: Xanımınız bunu normal hal kimi qəbul edir?

- Çox da normal kimi yox. Amma bəzən çılğın xoşa gəlmələr olur. Birinin səndən xoşu gəlir, amma ifrata varır...

Səbinə: Xanımınıza şeir həsr etmişinizmi?

- Şeirlərimin çoxunu xanımlara, yəni gözəlliyə, zərifliyə həsr etmişəm, o cümlədən də öz xanıma. Ad günü idi, dedi: istəyirəm ad günümə rəfiqələrimlə Qubaya gedək, amma sənsiz. Dedim: lap yaxşı, siz gedin, mən də evdə rahat oxuyaram, yazılarımı yazaram. Birdən düşündüm ki, axı onun ad günüdür, mən də hədiyyə almamışam. Heç yaxşı hədiyyə almağı bacaran adamlardan da deyiləm. Beynimdə də nə zamandır bir şeir ideyası dolanırdı. Şairlər adətən özlərini məhəbbət qəhrəmanları ilə müqayisə edirlər, onlardan daha güclü aşiq olduqlarını iddia edirlər. Mən isə sevgimi heç bir qəhrəmanın sevgisi ilə müqayisə etmə istəmirəm. Sadəcə səni öz içimdə sevirəm, çox sevirəm. Bu fikirlə bir şeir qaraladım. Qubadan qayıdanda çay içmək üçün evə gəldilər. Dedim: mən həmişəki kimi yenə də bir hədiyyə almamışam. Amma bir şeir yazmışam. Hamısı başladı, "oxu, oxu". Oxudum (bir parça):

*Səni sevdim gündən-günə daha dolğun, daha incə,
Düşünmədən, daşınmadan, bər-bəzəksiz, çox sadəcə.*

*Səni sevdim yerə həsrət yağış kimi, leysan kimi,
Səni sevdim gözəlliyə heyran olan insan kimi.
Sadəcə, çox sevdim səni,
Səni sevdim çox sadəcə!..*

Şeir düşündüyümdən çox yaxşı qarşılandı. Bir həftə sonra gördüm xanıma fortepianoda çalır. Musiqiçi olsa da, ona qədər musiqi bəstələməmişdi. Çox gözəl, romans tipli bir şey alındı... İlqar Muradov oxudu... Sonra mənim şeirlərimə xeyli musiqilər bəstələdi, Flora Kərimova, Brilyant Dadaşova, Manana, Aygün bəylər və digərləri oxuyub... Aranızda evli olanı var?

Xor: Xeyr...

- Nə xoşbəxt adamlarsınız... Həmişə qızlara deyirəm ki, qəti surətdə tez ərə getməyə çalışmayın. Dünyada ən doğru olmayan şey tez ailə qurmaqdır. Çünki evlənmək üçün adamın kifayət qədər həyat təcrübəsi olmalıdır. Qərbdəki adamlar bizdən az ağıllı deyil, ona görə də ailə qurmağa çox tələsmirlər. Orda çox az-az olar ki, 23-24 yaşında adam evlənə.

Və bizə kitablarını hədiyyə edir...

... "Xanıma elektron poçtamı yoxlamır" zarafatı ilə əlaqələrini verir...

... "Nə ideyanız olsa gəlin bir yerdə müzakirə edək" deyərək gedir...

4 mart 2013

<http://news.lent.az/news/118996>